

“Tự Do Cách Tân”?

Ký Thiệt

BBC News Tiếng Việt ngày 14 tháng 6 có đăng bài “Nhà văn Nguyễn Viện: Viết từ lẽ trái để tự do cách tân”, với nội dung như sau:

Nhà văn Nguyễn Viện, hiện sống tại Sài Gòn đã nói về các tác phẩm mới và các biến cố từ viết sách 'ngoài lề' ở Việt Nam khi trả lời phỏng vấn BBC News Tiếng Việt vào đầu tháng 6. Nhà văn Nguyễn Viện cho biết sách của ông không được in chính thức tại Việt Nam, và phải in ở nước ngoài.

"Trong bối cảnh như ở Việt Nam, chúng tôi phải chấp nhận một số rủi ro nhất định, Nói thật là sau khi chúng tôi in "Đĩ thúí" lần đầu thì chúng tôi đã gặp khá nhiều rắc rối. Đầu tiên những sách mà tôi tặng bạn bè đều bị thu hồi hết. Tức là an ninh đến từng người bạn mà tôi tặng sách để thu hồi. Đồng thời cá nhân tôi đã được mời lên số 4 Phan Đăng Lưu [...] đó là cơ quan an ninh điều tra của TP HCM."

Nhà văn Nguyễn Viện đã kể về biến cố cuối năm 2001 sau khi ông đăng tác phẩm đầu tiên trên tạp chí Hợp Lưu ở nước ngoài và đã bị buộc nghỉ việc ở báo Thanh Niên và ông cho biết đã gặp những hậu quả khác.

"Thứ nhất là tôi đã bị xóa tên hoàn toàn trên các diễn đàn. Không những tôi không được đăng bất cứ một truyện ngắn nào, một bài thơ nào trên các hệ thống chính thống, ngay cả bản thân tên tôi cũng không được nhắc tới trong bất cứ phương tiện truyền thông nào. Thậm chí một số sinh viên làm luận văn có tên tôi bị buộc phải gạch tên. Theo tôi biết thì một số đại học, Đại học sư phạm Hà Nội có ý định mời tôi ra đó giao lưu với sinh viên và họ đã bị áp lực nào đó tôi không thể xuất hiện. Hội đồng Anh cũng định mời tôi trao đổi văn học với công chúng, nhưng buổi trao đổi đó tới phút cuối, bị áp lực cũng bị hủy."

Tôi không nghĩ mình có độ nguy hiểm, quan trọng như vậy. Vì nếu tôi nguy hiểm như vậy thì tôi không ngồi đây bây giờ."

Ông cho biết mình đã bị sự kiểm soát của an ninh nhà nước Việt Nam.

"Chúng tôi vẫn có những sinh hoạt mà chúng tôi gọi là sinh hoạt ngoài lề, và đôi khi chúng tôi cũng gọi mình là những nhà văn ngoài lề. Nói ngoài lề thì chúng ta có thể mừng tượng với những gì ở trong lề. Cái đó chỉ là một khái niệm thôi. Chứ thật ra chúng tôi là những người tự do. Chúng tôi có một nhóm bạn trước đây cũng hay thường xuyên ngồi với nhau, để trao đổi mọi vấn đề, những ưu tư về văn học, triết học và ngay cả những chuyện chính trị nữa. Tất cả những cuộc cà phê, cà pháo kiểu đó chúng tôi hoàn toàn nói trong một tinh thần hoàn toàn tự do, không húy kỵ một điều gì."

Nhà văn Nguyễn Viện cũng cho rằng vẫn còn hy vọng vào những người trẻ, "ở góc độ nào đó họ không đụng chạm vào chính quyền, không sát sườn với thực tế xã hội, nhưng họ đã có cái gì đó cởi mở hơn, phóng khoáng hơn, tự do hơn, Điều này xuất phát từ trào lưu chung của thế giới, và thay đổi xã hội ở trong nước."

Khi bình luận về việc liệu Việt Nam sẽ có giải Nobel Văn chương trong tương lai hay không, nhà văn Nguyễn Viện nói, "Những người đó điều kiện nhất, ở đây tôi muốn nói chính quyền hay hội nhà văn, họ đã không tạo điều kiện đủ cho sự vươn lên đó của văn học. Bởi vì đã có những rào cản nhất định trong tự do sáng tạo. Trở lại trường hợp cô Lập Nhật, cô ấy đã có giải thưởng của Văn Việt, nhưng cô ấy đã chịu áp lực phải từ chối giải đó. Điều đó ít nhiều làm cho các nhà văn trẻ phải tránh né một số vấn đề, phải tránh né một số suy nghĩ của mình. Họ phải viết thế nào đó để có thể in được. Riêng việc viết thế nào để in được cũng là một rào cản", ông nói.

(ngưng trích)

Đọc bài của ông Nguyễn Viện trên đây, ít người hiểu ông nhà văn này muốn nói lên cái gì. Khi thì ông kêu ca bị cấm đoán, không được viết tự do, sách in ra bị tịch thu và bị điều tra, lúc lại nói “thật ra chúng tôi là những người tự do”. Ông nhà văn đã phải bẻ queo ngòi bút và lách né đủ mọi thứ mà tiếng Việt của BBC News gọi là “tự do cách tân”?

Nếu không thì sẽ bị bắt, bị gán cho bất cứ tội gì và bị tống vào tù như hai ông Nguyễn Bảo Tiên và Châu Văn Khảm, theo bản tin của Đài Á Châu Tự Do (RFA) ngày 14 tháng 6:

*“Trong tuần đầu của tháng sáu, Nhóm Công tác về Bắt giữ Tùy tiện (WGAD) của Liên Hiệp Quốc ra văn bản đăng tải ý kiến của cơ quan này về việc bắt giữ ông Nguyễn Bảo Tiên, người vận chuyển sách của Nhà Xuất bản Tự do và ông **Châu Văn Khâm**, người Úc gốc Việt và là thành viên của tổ chức Việt Nam Canh tân Cách mạng Đảng (Việt Tân).*

Ông "Việt kiều" Châu Văn Khâm bị công an VC bắt "tùy tiện"

Theo hai văn bản số 13/2022 và 35/2022 được thông qua bởi WGAD trong phiên họp lần thứ 93 từ ngày 30/3 đến 08/4/2022, cơ quan này coi việc bắt giữ ông Nguyễn Bảo Tiên và ông Châu Văn Khâm là tùy tiện và yêu cầu Chính phủ Việt Nam tiến hành các bước cần thiết để khắc phục tình trạng của hai ông ngay lập tức và phù hợp với các chuẩn mực quốc tế có liên quan, bao gồm cả những quy định được nêu trong Tuyên ngôn Quốc tế Nhân quyền và Công ước Quốc tế về Quyền Dân sự và Chính trị (ICCPR).” (ngưng trích)

Trong khi đó, nhà nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam (Việt cộng) đang mở lớp dạy nhà báo về “nhân quyền” theo cái nhìn của “đảng”, biến các nhà báo trở thành công cụ để bảo vệ chế độ ác ôn trước những chỉ trích từ bên ngoài về vấn đề quyền con người! Bản tin ngày 14 tháng 6 của RFA có nhan đề *“Một trong những nội dung của cuộc tập huấn là đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch”*, giảng dạy về “quyền con người” như sau:

Hôm 13 tháng 6, báo Lao Động đưa tin về một cuộc tập huấn về lĩnh vực quyền con người dành cho các cơ quan báo chí được tổ chức tại tỉnh Ninh Bình. Sự kiện trên được đồng thực hiện bởi Viện Quyền con người - Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh và Bộ Thông tin và Truyền thông, với chủ đề “Kiến thức về quyền con người cho tổng biên tập, phóng viên, biên tập viên các cơ quan báo chí”.

Học viên của cuộc tập huấn này gồm các phóng viên, biên tập viên, và cán bộ của các cơ quan báo chí thuộc nhà nước. Điều đáng chú ý là thay vì đào tạo báo giới vận dụng chức năng của họ để bảo vệ nhân quyền, thì cuộc tập huấn này lại nhằm mục đích biến nhà báo trở thành công cụ để bảo vệ chế độ trước các chỉ trích từ bên ngoài trong vấn đề quyền con người. Cụ thể, nội dung của chương trình tập huấn trên bao gồm việc đào tạo phóng viên cách “nhận diện các luận điệu xuyên tạc về tự do ngôn luận, tự do báo chí” ở Việt Nam, và hướng dẫn báo chí cách “bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng” trong lĩnh vực nhạy cảm ở quốc gia do một mình đảng Cộng sản lãnh đạo.

Chính quyền Việt Nam vẫn phản bác lại các cáo buộc vi phạm nhân quyền bằng cách gọi những tổ chức, cá nhân đưa ra các cáo buộc đó là “thể lực thù địch”, hoặc “kém thiện chí”. Ngoài ra thì các tờ báo cũng như kênh truyền hình quốc doanh cũng được sử dụng để tuyên truyền phản bác lại nhưng cáo buộc vi phạm nhân quyền nhằm vào chế độ. Trao đổi với Đài Á Châu Tự Do, ông Nguyễn Ngọc Vinh, cựu thư ký toà soạn của báo Tuổi Trẻ, cho biết những cuộc tập huấn như thế này vẫn diễn ra hàng năm, và chỉ nhằm một mục đích là đảm bảo báo giới hoạt động trong khuôn khổ:

“Theo tôi biết thì thỉnh thoảng nhà nước hoặc Đảng tổ chức những hội nghị như vậy, giống như những lớp bồi dưỡng, để khẳng định lại cái đường lối của Đảng trong lĩnh vực báo chí.”

Bình luận về việc liệu báo chí có nguy cơ trở thành công cụ của đảng cầm quyền để tuyên truyền trong lĩnh vực nhân quyền thông qua các hoạt động tập huấn này hay không, ông Vinh nói:

“Như chúng ta đã biết, họ đâu cần phải biến báo chí thành công cụ gì đâu, bởi vì trong luật đã nói rõ rồi, báo chí ở Việt Nam là báo chí công cụ, là công cụ của Đảng và Nhà nước.

Chính quyền Việt Nam vẫn phản bác lại các cáo buộc vi phạm nhân quyền bằng cách gọi những tổ chức, cá nhân đưa ra các cáo buộc đó là “thể lực thù địch”, hoặc “kém thiện chí”. Ngoài ra thì các tờ báo cũng như kênh truyền hình quốc doanh cũng được sử dụng để tuyên truyền phản bác lại nhưng cáo buộc vi phạm nhân quyền nhằm vào chế độ. Với việc báo chí bị kiểm soát và trở thành công cụ của nhà cầm quyền, hậu quả đối với quyền của người dân là rất nghiêm trọng, theo lời một luật sư nhân quyền giấu tên nói với chúng tôi:

“Trong xã hội tự do dân chủ, báo chí được xem là cơ quan quyền lực thứ tư, là tấm gương phản chiếu việc thực thi chính sách, pháp luật của nhà cầm quyền. Trong những xã hội đó báo chí đóng vai trò quan trọng trong việc bảo vệ quyền tự do, nhân phẩm của người dân. Tuy nhiên đối chiếu với tình hình xã hội ở Việt Nam báo chí được xem như là công cụ của nhà cầm quyền, các cơ quan báo chí phải chịu sự kiểm soát của cơ quan tuyên giáo nên họ mất đi tính sáng tạo, phản biện vốn có. Báo chí lúc này được xem như là cơ quan ngôn luận của nhà cầm quyền để đàn áp những tiếng nói đối lập, tung tin sai lạc nhằm ly gián, gây hiểu lầm giữa các tầng lớp xã hội, bảo vệ cho giới chóp bu cầm quyền.”

Nhân dịp BBC Tiếng Việt và RFA bàn về vấn đề tự do báo chí hiện nay tại Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam, quốc hiệu chính thức của Việt Nam hiện nay, tưởng cũng nên nhắc lại chuyện CSVN chà đạp nhân quyền và đàn áp, bỏ tù nhà văn nhà báo không phải là điều mới lạ. Từ bao nhiêu năm nay, những tổ chức bảo vệ nhân quyền trên thế giới, những hội nhà văn, nhà báo quốc tế đã nhiều lần lên tiếng tố cáo tội ác của Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam, trong đó có International PEN (Văn Bút Quốc Tế).

Tổ chức quốc tế này có hơn 100 trung tâm trên khắp thế giới, có một Ủy Ban các Nhà Văn Bị Cầm Tù (Writers In Prison Committee). Trong Đại hội của Văn Bút Quốc Tế hàng năm, Ủy Ban các Nhà Văn Bị Cầm Tù đều có một phúc trình trước Đại hội để thảo luận và lên tiếng bênh vực các nhà văn bị tù tội, đàn áp trên thế giới, trong đó không năm nào thiếu Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam.

Năm 2020, Nhà văn Nguyễn Hoàng Bảo Việt, Chủ tịch Trung Tâm Văn Bút Thụy Sĩ Pháp thoại (Centre PEN Suisse Romand), trong bản tin ngày 23.12.2020 đã loan báo về việc Văn Bút Quốc Tế phổ biến bài báo của Văn Bút Thụy Sĩ Pháp thoại tố cáo “Hội chứng độc tài Cộng sản Việt Nam độc hại hơn cả vi khuẩn Vũ Hán COVID-19” (Vietnamese Totalitarian Syndrome Worse Than Wu Han’s COVID-19 Virus).

Bài này được viết sau khi có tin Nhà văn, Nhà báo Phạm Đoan Trang tại Việt Nam bị bắt giam, sau ba nhà báo độc lập Phạm Chí Dũng, Nguyễn Tường Thụy và Lê Hữu Minh Tuấn kiệt sức trong tù, mà từ nhiều tháng qua, Ủy ban các Nhà Văn bị Cầm Tù của VBQT đã lên tiếng “cực lực phản đối việc bà Phạm Đoan Trang, nhà văn và nhà xuất bản độc lập, 42 tuổi, bị lung bắt như một tội phạm vì bà từ chối lưu vong”. Nếu bà Phạm Đoan Trang chịu luồn lách như ông Nguyễn Viện thì không bị nhà nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam đàn áp, khủng bố, tù tội mà còn được viết lách thoải mái - mà theo chữ nghĩa của BBC News Tiếng Việt - là “tự do cách tân”?

Ký Thiệt

The image shows a screenshot of a news article from Centres News Vietnam. The article title is "Vietnam: Writer, journalist and independent editor Pham Doan Trang arrested". The article is dated Friday 13 November 2020 - 9:09am. The article text reads: "VIETNAMESE TOTALITARIAN SYNDROME WORSE THAN WU HAN'S COVID-19 VIRUS" and "BRAVE WRITER, JOURNALIST AND INDEPENDENT EDITOR PHAM DOAN TRANG HAS BEEN ARRESTED IN VIET NAM ON THE EVE OF THE CLOSING OF THE 45TH SESSION OF THE UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL IN GENEVA." There is a photo of Pham Doan Trang in the article.